

УДК 631.811.98:635.52

ВПЛИВ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ РОСЛИН НА УРОЖАЙНІСТЬ ТА ЯКІСТЬ ТОВАРНОЇ ПРОДУКЦІЇ САЛАТУ ПОСІВНОГО

Дидів О.Й., Дидів І.В., Соботович М.А.

*Львівський національний університет
ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. Г. Ґжицького*

В усьому світі салат посівний є важливою овочевою культурою. Це необхідний інгредієнт для здорового і свіжого дієтичного харчування, оскільки містить вітаміни, органічні кислоти, мінеральні та біологічно активні речовини, які підвищують апетит, заспокоюють нервову систему, сприяють засвоєнню незамінної арахідонової жирної кислоти. В Україні салат є однією з основних зеленних культур, яку вирощують у відкритому і закритому ґрунті. Річна норма споживання салату на одну людину повинна складати 5 кг, проте в

середньому один українець споживає в рік до 1 кг, що у 5 разів нижче рекомендованих норм і має сезонний характер [3].

Салат посівний скоростиглий, морозостійкий, що дозволяє проводити сівбу у декілька строків, практично впродовж всього року. Це хороший і досить ефективний засіб використання землі на малих площах, оскільки його можна вирощувати у якості попередника для тепло вимогливих, а також як ущільнювач та післяжнивну рослину. В Україні салат посівний в основному представлений двома різновидами: листовим та головчастим [4].

Одним із ефективних засобів в екологічному відношенні щодо підвищення врожайності та покращення якості товарної продукції салату посівного є регулятори росту рослин (РРР), які легко засвоюються рослинами, посилюють ріст та розвиток рослин, підвищують врожайність і якість продукції, знижують негативний вплив біотичних і абіотичних чинників [2,7].

В умовах Західного Лісостепу України на темно-сірих опідзолених легкосуглинкових ґрунтах проведені дослідження з вивчення впливу (РРР) на врожайність та біохімічний склад салату посівного листового.

Предметом дослідження був сорт салату посівного листового національної селекції - Дублянський [5]. Схема досліду включала такі варіанти: 1) Обробка водою (контроль); 2) Аміностар; 3) Блек Джек; 4) Рівал; 5) Вимпел.

Дослідження з вивчення урожайності та якості товарної продукції салату посівного листового проводили впродовж 2023-2024 рр. на дослідному полі кафедри садівництва та овочівництва ім. проф. І. П. Гулька Львівського національного університету природокористування. Досліди закладали відповідно до методики дослідної справи в овочівництві та баштанництві [1].

Застосовували такі методи польовий, лабораторний, аналітичний, статистичний. Дослідження проводили за Методикою проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на придатність до поширення в Україні. Методи визначення показників якості продукції рослинництва. Після збору урожаю у товарній продукції салату посівного визначали біохімічні показники [6].

Ґрунт – темно-сірий опідзолений, забезпеченість основними елементами NPK – середня. Під культивуацію вносили комплексне мінеральне добриво Yara Mila (16:16:16) - 300 кг/га . Схема висаджування розсади - 45 x 30см, густина стояння рослин – 74 тис./га. Розсаду салату сорту Дублянський висаджували у I декаді квітня. Попередник – картопля. Технологія вирощування салату посівного загальноприйнята для умов Західного Лісостепу України.

В середньому за два роки досліджень висота розетки змінювався в межах від 14,8 см (контроль) до 25,6 см (Вимпел), приріст до контролю складав від 4,8 см (Аміностар) до 10,8 см (Вимпел).

Ширина розетки та кількість листків у розетці змінювалася залежно від регулятора росту. Найбільшу ширину (26 і 31,6 см) та велику кількість листків (20 і 23 шт.) у розетці спостерігали за внесення регулятора росту Блек Джек та Вимпел. Приріст до контролю (обробка водою) за шириною розетки складав 5,6

см (Блек Джек) і 11,2 см (Вимпел), а за кількістю листків у розетці – 6 і 9 шт. відповідно до варіанту.

Встановлено, що в середньому за два роки досліджень, обприскування рослин салату посівного регуляторами росту сприяло підвищенню товарності розетки листків салату посівного від 92,6 (Рівал) до 97,4 % (Вимпел), тоді як на контролі (обробка водою) даний показник був найменший (87,4%).

Було визначено, що маса розетки листків салату посівного змінювалась від 230 (контроль) до 310 г (Вимпел) залежно від кліматичних умов вегетаційного періоду та особливостей застосування регуляторів росту рослин.

Найменшу врожайність салату посівного відзначили на контрольному варіанті (обробка водою) – 18,10 т/га. Обприскування регуляторами росту сприяло підвищенню врожайності салату посівного. Так, приріст до контролю становив від 2,80 т/га (Рівал) до 5,76 т/га (Вимпел).

За розсадного способу вирощування обприскування рослин салату листкового сорту Дублянський регулятором росту Вимпел виявилось дуже ефективним. Зокрема, врожайність салату посівного, порівняно з контролем (17,10 т/га) зросла на 5,76 т/га або 33,7 % і становила 22,86 т/га.

За внесення регулятора росту Блек Джек спостерігали також досить високу врожайність – 21,34 т/га, надвишка врожаю салату листкового порівняно з контролем становила 4,24 т/га або 24,8 %. Найменший приріст врожаю (2,80 т/га або 16,4 %) до контролю одержали на варіанті, де рослини салату сорту Дублянський обприскували регулятором росту Рівал (19,90 т/га), що сприяли незначному підвищенню врожайності та зниженню якості товарної продукції салату посівного листкового різновиду.

За внесення регуляторів росту на усіх варіантах дослідження покращувалась якість товарної продукції салату листкового. Високий вміст розчинних сухих речовин (8,60 та 8,90 %), сухої речовини (5,74 та 5,88 %) , загального цукру (1,38 та 1,56 %), вітаміну «С» (5,24 та 6,58 мг%), каротину (3,96 та 6,54 %) і низький вміст нітратів (586 та 513 мг/кг) виявлено на варіантах де вносили регулятори росту Блек Джек та Вимпел.

В середньому за два роки досліджень вміст нітратів в листках салату посівного за внесення регуляторів росту коливався в межах від 513 мг/кг (Вимпел) до 870 мг/кг (Обробка водою - контроль) та не перевищував ГДК на усіх варіантах дослідження. В цілому ж продукція вирощена у досліді, була екологічно безпечна за вмістом нітратів.

Одержані результати досліджень з вивчення ефективності різних видів регуляторів росту рослин за розсадного способу вирощування салату посівного листкового різновиду на темно-сірих опідзолених ґрунтах Західного Лісостепу України є актуальними. Встановлено, що застосування регуляторів росту рослин Блек Джек та Вимпел дало можливість одержати високий урожай (21,34 та 22,86 т/га) салату посівного сорту Дублянський з доброю якістю товарної продукції.

Список використаних джерел

1. Бондаренко Г.Л., Яковенко К.І. Методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві. Харків: Основа, 2001. 370 с.
2. Дидів І.В., Дидів О.Й., Дидів А.І., Коховська І.В. Вплив регулятора росту Біоглобін на врожайність та якість товарної продукції пастернаку в умовах Західного Лісостепу України. *Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин*. Київ, 2021. 17(1). С. 73–79.
3. Leschuk N.V., Dydiv O.Y., Khareba O.V. Features of forming a conveyor of commodity products of lettuce, *Lactuca sativa* L., varieties in the Western Forest-Steppe of Ukraine. *Plant Varieties Studying and Protection*. Kyiv, 2019, 15(3). P. 273–278.
4. Leschuk, N., Khareba, O., Orlenko N., Dydiv, O. The use of grouping morphological characteristics of Lettuce varieties L. var. capitata for the difference test in Ukraine. *International J. of Botany Studies*. 2020. 5(6). P. 516–522.
5. Лещук Н.В. Дидів О.Й., Дидів І.В. Оновлення сортименту салату посівного *Lactuca sativa* var. *secalina* L. екзотичними формами дуболисткової групи *Oakleaf*. *Мат. наук.-практ. конф. «Сучасне овочівництво: освіта, наука та інновації»*, присвяченої 80-річчю від дня народження видатного вченого-овочівника, Заслуженого працівника вищої школи України, доктора сільськогосподарських наук, професора, академіка НААН та АН ВШ України (Київ, 13-14 грудня 2012 року). Київ, 2012. С. 184–185.
6. Методика проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин на придатність до поширення в Україні. Методи визначення показників якості продукції рослинництва. / за ред. С. О. Ткачик. Вінниця, 2016. 159 с.
7. Михальська О.М. Агроекологічна оцінка застосування регуляторів росту рослин для вирощування овочевих культур. *Агроекологічний журнал*. 2013. 2. С. 71–74.

Національний університет біоресурсів і природокористування України
Національна академія аграрних наук України
Інститут сільського господарства Полісся НААН України
Інститут продовольчих ресурсів НААН України
Інститут садівництва НААН України
Актюбінський регіональний державний університет ім. К.Жубанова
RAGT Semences
Lulea University of Technology
Університет прикладних наук Вайєнштефан-Тріздорф
International Academy of Applied Sciences in Lomza

**Матеріали МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
«ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА, ЛОГІСТИКИ ТА
ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА»**
*присвяченої 110-річчю від дня народження видатного вченого,
основоположника кафедри технології зберігання, переробки та
стандартизації продукції рослинництва,
завідувача кафедри з 1968 по 1987 рр.,
доктора сільськогосподарських наук, професора
ЛЕСИКА БОРИСА ВАСИЛЬОВИЧА
2-3 червня 2025 року*

Київ - 2025

Наукове видання

Матеріали доповідей міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційні технології виробництва, логістики та переробки продукції рослинництва» присвяченої 110-річчю від дня народження видатного вченого, основоположника кафедри технології зберігання, переробки та стандартизації продукції рослинництва, завідувача кафедри з 1968 по 1987 рр., доктора сільськогосподарських наук, професора Лесика Бориса Васильовича, 2-3 червня 2025р./ Редкол.: Подпрятів Г.І. (відп. ред.) та ін. Київ, 2025. 260 с.

Матеріали доповідей подані в авторській редакції учасників конференції

Відповідальний редактор: Г.І. Подпрятів

Технічне редагування, комп'ютерна верстка: В.І.Войцехівський

Адреса установи:

Національний університет біоресурсів і природокористування України
(НУБіП України)

вул. Героїв оборони, 15, м. Київ

03041, Україна

<https://nubip.edu.ua>

Агробіологічний факультет: <https://nubip.edu.ua/structure/abf>

Кафедра технології зберігання, переробки та стандартизації продукції
рослинництва ім. проф. Б.В. Лесика:

<https://nubip.edu.ua/node/1106>

<https://nubip.edu.ua/node/25814>